

Małgorzata Pytlak

Barnówko, st. 4, gm. Dębno, woj.
gorzowskie, AZP 44-7/4

Informator Archeologiczny : badania 31, 276-277

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

OKRES NOWOŻYTNY

BARCZEWO, st. 1, gm. loco, woj. olsztyńskie, AZP 23-63

- mury miejskie z 2 poł. XIV w. (późne średniowiecze)
- nawarstwienia z XV-XX w. (późne średniowiecze - nowożytność)

Nadzór archeologiczny w trakcie prac ziemnych pod budynek mieszkalno-usługowy, przeprowadzony w dniach od 16 maja do 29 lipca przez mgr Hannę Mackiewicz (ARCHEO-ADAM). Finansowane przez A. Rotko. Powierzchnia nadzorowanych prac objęła 119 m².

Wykop o wymiarach około 8,5 x 14 m założono w południowej pierzei ulicy Grunwaldzkiej, między budynkami nr 12 i 22. Prowadzono go do głębokości około 1,5 m. Ze względu na fakt, iż projektowany budynek nie ma podpiwniczenia, z uwagi na niestabilne podłoże zaprojektowano tu wylanie płyty żelbetonowej. Na całej powierzchni wykopu wystąpiły nawarstwienia zasypiskowe w postaci gruzu ceglanego. Jedynie w spągu uchwycono fragmenty zabudowy późnonowożytnej, którą po oczyszczeniu zadokumentowano w formie rysunkowej i fotograficznej. Uchwycono między innymi podziały wewnętrzne budynku, tzw. niskiego parteru, a ściślej mówiąc półsuteryny. Były to głównie ściany ceglane łączone bądź to zaprawą wapienną, bądź gliniano-piaskową. Jedynie przy skraju północnym (od strony ulicy Grunwaldzkiej) wystąpił fundament kamienny budynku XIX-wiecznego. Kamienie spojono zaprawą gliniano-piaszczystą. W części północnej, a więc od strony ulicy Grunwaldzkiej, na szerokości 4 m budynek był niepodpiwniczony. W części środkowej i południowej (od strony rzeki Pisy) oprócz podziałów wewnętrznych zadokumentowano pozostałości dwóch pieców kaflowych oraz jednej kuchenki węglowej. Już wstępna analiza kaflí użytkowych do budowy pieców pozwoliła stwierdzić, iż mamy tu do czynienia z obiektami zbudowanymi najwcześniej w początkach XX w. Zejście do zadokumentowanych pomieszczeń mieszkalnych znajdowało się od strony południowej. Były to proste schody betonowe usytuowane na osi wschód-zachód. Pomimo dużych zniszczeń udało się także stwierdzić, iż pomieszczenia uchwycone w środkowej części wykopu, które były wykorzystane jako piwnice, miały sklepienia kolebkowe wykonane częściowo z cegły, użytej m.in. do budowy znajdującego się w niewielkiej odległości od wykopu (w kierunku wschodnim) kościoła ewangelickiego. Ponieważ cegły te posiadają sygnaturę i wiadomo, iż zostały wyprodukowane w latach 1871-1872, można z dużym prawdopodobieństwem stwierdzić, że zadokumentowane fragmenty budynku zostały wzniesione nie wcześniej niż po 1872 r. Najciekawszym elementem architektonicznym był bardzo niewielki fragment muru gotyckiego przy profilu zachodnim, bardzo zniszczony, zapewne w wyniku wznoszenia w tym miejscu budynku późnonowożytnego. Uchwycono go na odcinku zaledwie 2 metrów, jedynie w partii wykonanej z cegły. Miał on 1,4 m szerokości. Mur ten zbudowano z cegły gotyckiej o wymiarach 150 x 75 - 80 x 305-310 mm, łączonej na zaprawę wapienną w wątku wendyjskim. Tak więc mamy tu do czynienia z obwarowaniami miejskimi, które wzniesiono w drugiej połowie XIV w., co znajduje potwierdzenie w źródłach i pisanych. Część fundamentowa zalega poniżej poziomu wykonanego wykopu. Należy przypuszczać, iż ściana podziału wewnętrznego budynku późnonowożytnego, biegnąca w tym miejscu z zachodu na wschód, została wsparta na fundamencie murów miejskich. Podobnie zresztą rzecz się ma z istniejącą jeszcze zabudową zarówno od strony wschodniej jak i zachodniej.

Jeżeli chodzi o materiał zabytkowy to był on bardzo nieliczny. Pozyskano jedynie silnie rozdrobnione fragmenty naczyń średniowiecznych (zwłaszcza z najbliższego sąsiedztwa muru) oraz fragmenty ceramiki i kaflí późnonowożytnych.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w PSOZ w Olsztynie.

Badania nie będą kontynuowane.

BARNÓWKO, st. 4, gm. Dębno, woj. gorzowskie, AZP 44-7/4

- ślady osadnictwa nowożytnego

Badania na trasie budowy gazociągu w gm. Dębno, przeprowadzone przez mgr Małgorzatę Pytlak (Muzeum w Gorzowie Wlkp.). Finansowane przez Przedsiębiorstwo Inżynierii Środowiska B.S.B Zielona Góra. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 30 m².

Stanowisko nr 4 w Barnówku zostało odkryte w trakcie badań powierzchniowo-sondażowych w 1997 roku. Założono dwa wykopy o wymiarach 5 m x 3 m.

Stanowisko okazało się bardzo ubogie w zabytki archeologiczne. Pod warstwą orną nie natrafiono na obiekty nieruchome, jedynie zebrano 10 ułamków ceramiki nowożytniej.

Materiał zabytkowy znajduje się w Muzeum w Gorzowie Wlkp.

Literatura: Małgorzata Pytlak, *Badania archeologiczne na terenach budowy wiertni i sieci gazociągów w Gorzowie Wielkopolskim oraz w gminach: Kłodawa, Lubiszyn, Dębno*, (w:) Archeologia Środkowego Nadodrza, t. II, s.267-270, Zielona Góra, 2002

BIAŁACZÓW, st. 3, gm. loco, woj. piotrkowskie, AZP 76-59/7

- średniowieczny i nowożytny dwór obronny na kopcu

Archeologiczno-architektoniczne, ratownicze badania wykopaliskowe w związku z postępującą dewastacją ruiny, przeprowadzone przez mgr. mgr. W. Długoszewską i J. Pietrzaka („Usługi Archeologiczno-Konserwatorskie, mgr J. Młodkowska-Przepiórkowska). Finansowane przez PSOZ. Przebadano powierzchnię 20 m².

Wytyczono 2 wykopy (I — 7,5 x 2 m i II — 2 x 2,5 m) o łącznej kubaturze 60 m³. Wykonano pomiar inwentaryzacyjny reliktyw piwnic (rzut, przekroje) oraz założono 3 płytkie odkrywki w celu uściślenia przebiegu murów.

Kopiec ma średnicę 57-60 m u podstawy, wysokość 3 m i średnicę plateau 37-40 m. Otoczony jest częściowo nawodnioną fosą. Na plateau znajdują się relikty murowanego z łamanego piaskowca i cegły budynku. Obiekt znany był ze źródeł pisanych (XV-XVII w.), w terenie zidentyfikowano go w 1988 r.

Wykop I zlokalizowano w północno-zachodniej partii kopca. Usytuowano go tak, by przeciął nawarstwienia ziemne poza zasięgiem pozostałości budynku murowanego. Stwierdzono, iż nasyp tworzą nawarstwienia piaskowo-próchnicze, zawierające materiał późnośredniowieczny. Podobny materiał zabytkowy występuje w warstwach związanych z najstarszą fazą użytkowania obiektu. Warstwy te były pokryte przez nawarstwienia z materiałem pochodzącym z przełomu XVI i XVII w. Oba te kompleksy przecięte były przez wkopy związane z budową bądź rozbudową murowanego, XVII-wiecznego dworu. Wierzchnie warstwy, powstałe po rozbiórce budynku, zawierają materiał XVIII-XIX-wieczny. Wykop II zlokalizowano w obrębie jednego z dawnych pomieszczeń piwnicznych dworu. W wykopie tym stwierdzono obecność poziomego użytkowego, świadczące o wykorzystaniu obiektu jeszcze w końcu XVIII, a może i w XIX w. Zaobserwowano również, iż dwór murowany ma starszą (XVI-wieczną?) fazę, gdyż stwierdzono tu obecność otworu okiennego(?), wykonanego przy użyciu cegły strycharskiej — „palcówki”, zlikwidowanego w związku z budową sklepienia wzniesionego przy użyciu barokowej cegły strycharskiej. Ogółem wydobyto dużą ilość zabytków archeologicznych, wśród których przeważały ułamki naczyń glinianych (3091 fragmentów) i kafli piecowych (218 fragmentów). Ponadto uzyskano 139 ułamków naczyń szklanych, 2 fragmenty gomółki okiennej i 22 fragmenty przedmiotów metalowych. Materiał ten pochodzi ze średniowiecznych i nowożytnych faz funkcjonowania obiektu.

BIAŁYSTOK, st. 1, 2, gm. loco, woj. białostockie

- ogród Branickich

Archeologiczne badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 28 kwietnia do 13 czerwca pod kierunkiem prof. Andrzeja Koli (Instytut Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu) wspólnie z Muzeum Okręgowym w Białymstoku na zlecenie Ośrodka Zabytkowego Krajobrazu - Narodowa Instytucja Kultury w Warszawie.

W badaniach archeologicznych uczestniczyli archeolodzy: mgr Urszula Stankiewicz i mgr Halina Karwowska z Muzeum Okręgowego w Białymstoku oraz studenci archeologii UMK w Toruniu - Marcin Dec i Ryszard Kaźmierczak. Analizy dendrochronologiczne wykonał dr Andrzej Zielski z Instytutu Biologii, a palinologiczne dr Bożena Noryśkiewicz z Instytutu Geografii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. W trakcie prac pobrano też próbki do wspomnianych analiz.